

10 onns «Piogns» – in omagi als fundaturs

■ «Piogns ligian ina riva cun l'otra. Els ein sempels ella construcziun, denton gronds per surmuntar las difficultads. Els daventan passadi, passadi che ligia. Ei basegna magari pauc per far in piogn. Enzacons craps, entginas lattas ed in pèr aissas.»

Quels plaids stattan screts sin l'emprema pagina dall'edizium dils «Piogns» ch'ei cumpariu exact avon 10 onns, igl advent 2000. Vala quei buc era pil mintgadi da nus? Sil plaz da lavur, denter vischins, el mintgadi cun la famiglia, en vitg e vischnaunca. Tonscher il maun ed aschia surmuntar in sfoss persunal, pia far in piogn, ei nuota schi sempel. Ei drova mo in bionton bunaveglia ed in crap da scarpetsch sa vegnir surmuntaus.

L'entschatta dils «Piogns»

Daco ina periodica, pia in cudischet che cumpara quater ga ad onn e quei pli u meins mo sur dalla Val Medel? Il matg digl onn 1995 ei il cudisch dalla Val Medel vegniu publicaus. Suentar il grond success da quella edizium eis ei aunc vanzau entgins daners. Ils auturs responsabels, sut la bigetta da Clemens Pally, ch'era gia staus il responsabel pil cudisch da Medel, ein s'entupai e vuliu crear entzategi niev culs daners ch'eran aunc avon maun. Las discussiuns ein matei stadas ualti divergentas avon ch'igl ei vegniu decidiu da crear ina periodica che cumpara quater ga ad onn. La resca ei aunc detg gronda, oz pli ch'enzacu, che aschia in project savessi far naufragi.

La gruppa d'auturs e fundaturs ei stada: Sur *Martin Bearth*, augsegner; *Clemens Pally*, scolast e directur pensiunau da Radio e Televisiun Romontscha; *Linus Beeli*, scolast; *Linus Flepp*, scolast e pictur artist e *Maurus Venzin*, nies cronologist dalla Val Medel. *Clemens Pally* e *Maurus Venzin* ein gia morts ed aschia schai il buordi dalla redacziun oz mo aunc sin treis schualas.

La secretaria *Carin Giger* ed ils treis auturs *Linus Flepp*, sur *Martin Bearth* e *Linus Beeli* (da seniester).

FOTO G. TENNER

La vischnaunca da Medel ei buca gest gronda sch'ins cumpareglia la populaziun cun autras vischnauncas. Fundar e mantener aschia in cudischet sur 10 onns ora ei ina prestaziun singulera. Dapi dus onns vegn il trio aunc completaus cun *Carin Giger* da *Pardé* ch'ademplescha tuttas lavurs administrativas e la distribuziun. Lur paga ei mintgamai in gentar communabel per onn. Quei fatg descriva tut, aschia ina lavur san e fan mo idealists. Denton da quels idealists viva nossa societad.

Giusep Capaul dall'anr, da *Mustér*, ha susteniu e rapportau ils davos 10 onns regularmein sur dils «Piogns» en *La Quotidiana*. Ad el s'auda in grond engraziament per quei sustegn.

La finamira dils auturs ei stada ed ei

aunc oz la medema: «Informar e rapportar, documentar ed illustrar fetg persunal e detagliu da pigns e gronds schabetgs locals e generals d'interess medelin.» Quella finamira ei era menziunada egl *emprem numer dils «Piogns»*.

Mintga vischina e vischin vegn purtretau tier in anniversari dad 80 onns ensi. Era ils necrologs s'audan tier ils «Piogns» dapi l'entschatta. La raschlada da schabetgs ei in ferm element da quella periodica e quei d'uniuns e societads, da privats e gruppažiuns. Aunc bia auter vegn mintgamai retscherau e publicau cun gronda seriusadad. Fatgs deditg vargai, ch'ei nudai en protocols e scartiras veglias da vischnaunca, vegnan era descrots els «Piogns».

Tgei valeta han ils «Piogns» in summa per il lectur?

Per la vischnaunca ein ils «Piogns» in document cultural d'immensa valeta. Quei vegnan sil pli tard nossas generaziuns vegnentas a stuer conceder. Pils *Medelins* ch'ei in buc in vischnaunca pli ein ils «Piogns» medemamein in document da grond interess e valeta. Tgei che succeda cheu interessescha magari ils emigrai dapi ch'els indigens. Quei tenor ils resuns da lunsch e da manivel. Pils *Medelins* ch'ei in buc in vischnaunca (la gronda part ein abbonents) s'audan ils «Piogns» tiel mintgadi sco ina buna scadiola caffè. Era bia amits ch'ei buca da Medel sustegnan ils «Piogns». Tut quels fatgs dattan curascha ed anim per cuntinuar cun quei project.

Avon entgins dis, tier in bien gentar, ha igl autur *Linus Flepp* fatg a mi la suandonta reproscha: «La vischnaunca da *Medel* havess schon astgau engraziar a nus per nossa lavur da piunier dapi 10 onns. Quei per la cultura, pertgei ei secapescha lu nuota da sesez ch'els «Piogns» cumparan regularmein!» Forsa haiel buca gest scret exactamein ses plaids, denton il coc tucca ei segir e franc.

Tgei ei cultura?

Il plaid cultura vegn ord il latin e munta pressapauc il suandont: «Cultivar il tgerp ed il spért, cultivar il terren, cultivar igl existent e cultivar las midadas.» Ei dat denton era cultura che viva. Per ex. la societad da musica, il chor-baselgia, las differentas uniuns che unfreschan beinqual ura pil beinstar cultural en vischnaunca. Gie perfin nossas scolas contribueschan beinsavens eveniments per la populaziun. La fiasta da *Buania* ha gest puspei mussau quei cun la tradiziun dils treis sogns *Retgs*. Tut quei ei cultura che viva el mintgadi e duess era vegnir menziunada cheu.

Igl autur ha secapescha giu tutta raschun da menziunar a mi quella negligentscha, cun quei ch'eu sun gie dapi biebein in onn genau da cultura dalla vischnaunca da *Medel* ed aschia era responsabels per quei sectur. Tonaton sustegn la vischnaunca da *Medel* finanziamein ils «Piogns» dapi biars onns. Secapescha prendel bugen suentar quei ed admettel als auturs e fundaturs sur *Martin Bearth*, a *Linus Beeli* ed a *Linus Flepp* in resentiu *Dieus* paghi sco era a *Carin Giger* engraziel en num dalla suprastonza communal da *Medel/Lucmagn* per lur nunstunclenteivel engaschi cultural per nossa vischnaunca. Tonaton admettel aunc supplementarmein in cumpliment e grond engraziament a tut quellas e quels che contribueschan ulteriuramein entzategi pil beinstar cultural en vischnaunca.

Ciprian Giger

In pelegrin da Sagogn sin via viers la Galicia

Bernhard Bislin rapporta da sia experientscha silla via da s. Giachen

■ Il 2010 ei stau in onn sogn a *Santiago de Compostela*. Il liug da pelegrinadi el nordvest dalla *Spagna* ha puspei tratg mellis e mellis visitaders. Igl ei buca turists convenziunals che vegnan cun aviu e cun bus, mobein pelegrins

che vulan metter sesezs sill'empreva. In da tals ch'ei semess igl october 2010 silla via da sogn *Giachen* en *Spagna* ei *Bernhard Bislin* da *Sagogn*. Gia in onn avon, igl atun 2009, haveva el entschiet a viandar las empremas etappas. Duront treis

janmas era el ius a pei naven da *Saint Jean Pied-de-Port* sur las muntognas dallas *Pireneas* tochen a *Pamplona* e vinavon a *Burgos*. Il bab da famiglia haveva buca saviu prender peda entirs meins per far la via renomada en ina gada. Per arivar ad uras a *Santiago de Compostela* haveva el priu igl october 2009 il tren tochen a *Léon* e da leu ei el ius vinavon a pei tochen al liug final.

Igl atun vargau ha el lu vuliu cumpetar l'experientscha dil pelegrinadi cun ir a pei la part enamez dil schinumnu «*Camino Francés*». Sin quella pli impurtanta ruta dalla via da sogn *Giachen* en *Spagna* ha el puspei rimnau bia experientschas. Il schaner 2010 haveva l'uniun *Pro Sagogn* organisau ina sera da referat cun *Bernhard Bislin*. Igl interess era staus schi gronds lezza gada ch'el ei sedeclearaus promts da puspei raquintar da sia nova experientscha. Quella gada ha el buca stuiu surmuntar las *Pireneas*, mobein viandar tschiens kilometers tras planiras, da tutt'aura ed en tuttas situaziuns. Il pelegrin sursilvan vegn puspei a saver rapportar da sentupadas internaziunals e muments nunemblideivels. Malgrad che milliuns caminan onn per onn silla via da sogn *Giachen* ei el savens viandaus persuls ed ha stuiu cumbatter cun sesez per dumignar la sfida. *Augustin Beeli*

Ils referats da *Bernhard Bislin* han liug sonda, ils 15 e dumengia, ils 16 da schaner, ella sala dalla casa pervenda catolica a *Sagogn*. Entschatta mintgamai allas 20.00. L'entrada ei libra.

Bernhard Bislin-Pally duront siu viadi a pei ella planira dalla Galicia.

MAD

Fundaziun «Uniun Open Air Trun»

■ (cp) Sco gia communicau ella edizium da *La Quotidiana* dils 22 da december 2010 ha l'Uniun da giuventetgna *Trun* decidiu a caschun dalla radunonza extraordinaria dils 18 da december 2010 da surdar l'organisasiun digl *Open Air Trun* naven digl onn 2011 ad in'uniun independenta cul num «*Uniun Open Air Trun*». Igl intent da quell'uniun ei d'organisar igl open air cun persunas motivadas. La fundaziun ed in'informaziun davart quella nov'uniun han liug venderdis, ils 4 da fevrer 2011 allas 20.00 ell'aula dalla casa da scola a *Trun*. Suentar l'informaziun suonda la radunonza da fundaziun culs futurs commembers. Persu-

nas interessadas vid in post en suprastonza (cassier ni actuar) ni el comite d'organisasiun ein supplicadas da s'annunziar entochen ils 1 da fevrer per e-mail (info@openairtrun.ch). Tuts – era persunas d'ordeifer la vischnaunca da *Trun* – ch'ei interessai da daventar commembers dall'Uniun *Open Air Trun* ein cordialmein beinvegni. Per ulteriuras informaziuns sa ins consultar la pagina d'internet www.openairtrun.ch, silla quala las statutas dall'uniun ein publicadas, ni scriver in e-mail all'adressa suranumada. La «*Uniun Open Air Trun*» spera sin stedia participaziun e sin in *Open Air Trun* 2011 plein success.

Clemens Wellinger expona a Laax

■ (anr/hh) Dils 21 da schaner entochen ils 20 da fevrer 2011 expona *Clemens Wellinger* da *Schluein* ses maletgs el *Center* da cultura, lungatg e formaziun *Surselva* a *Laax*. Da veser ei pictura abstracta, influenzada dad emozions, atmosferas e sentiments. *Clemens Wellinger* tscherca l'aventura cun

las colurs sin teila da glin e creescha spazis per interpretaziuns e fantasias persunalas.

La vernissascha ha liug ils 21 da schaner allas 19.00, l'exposiziun ei aviarta da gliendisdis entochen venderdis mintgamai dallas 08.00–12.00 e dallas 14.00–18.00 ni sin damonda per telefon 081 920 80 71.

reclama

... Ein Tresor von WALDIS. Mit bis zu 20 Jahren Garantie gegen Aufbruch!

Damit kein Einbrecher Ihre Wohnung auf den Kopf stellt...

www.tresore.ch

WALDIS

Die halten! Garantiert!

WALDIS Tresore AG | 8153 Rümlang | Tel. 043 / 211 12 00 | info@tresore.ch